YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

20 päivänä marraskuuta 2003 *

Asiassa C-340/01,

jonka Oberster Gerichtshof (Itävalta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Carlito Abler ym.

vastaan

Sodexho MM Catering Gesellschaft mbH,

Sanrest Großküchen Betriebsgesellschaft mbH:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26) 1 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit C. Gulmann, joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä J. N. Cunha Rodrigues, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), F. Macken ja N. Colneric,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Sodexho MM Catering Gesellschaft mbH, edustajinaan Rechtsanwalt G. Schneider ja Rechtsanwalt G. Loibner,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään J. Collins, jota avustaa barrister K. Smith,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. Sack ja H. Kreppel,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Sodexho MM Catering Gesellschaft mbH:n, edustajanaan G. Loibner, Sanrest Großküchen Betriebsgesellschaft mbH:n, edustajanaan Rechtsanwalt A. Walchshofer, ja komission, asiamiehenään J. Sack, 15.5.2003 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.6.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Oberster Gerichtshof on 25.6.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 10.9.2001, esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26) 1 artiklan tulkinnasta.

2 Kysymys on esitetty asiassa, jossa kantajana on laitosruokailuyhtiö Sodexho MM Catering Gesellschaft mbH (jäljempänä Sodexho), jolla on sopimus sairaalan ruokailupalvelujen hoitamisesta, ja vastaajana keittiöapulainen Abler ja 21 muuta ravintola-alan palkattua työntekijää (jäljempänä Abler ym.), joiden vaatimuksia tukee väliintulollaan heidän entinen työnantajansa laitosruokailuyhtiö Sanrest Großküchen Betriebsgesellschaft mbH, jäljempänä Sanrest), joka vastasi juuri ennen Sodexhoa samojen palvelujen hoitamisesta kunnes sen sopimus irtisanottiin. Työntekijät nostivat kanteen Sodexhoa vastaan Arbeits- und Sozialgericht Wienissä (työ- ja sosiaalioikeuteen liittyviä asioita käsittelevä

tuomioistuin, Itävalta), jossa ne vaativat tätä toteamaan, että heidän työsuhteensa jatkui Sodexhon kanssa Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetzin (työsopimuslainsäädännön mukauttamisesta annettu laki; BGBl. 459/1993; jäljempänä AVRAG) nojalla, jolla direktiivi 77/187/ETY oli saatettu osaksi Itävallan oikeusjärjestystä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

3 Direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan "yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta".

4 Direktiivin 77/187/ETY 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

"Ne luovuttajan oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen vuoksi luovutuksensaajalle."

5 Direktiivin 77/187/ETY muuttamisesta 29.6.1998 annettu neuvoston direktiivi 98/50/EY (EYVL L 201, s. 88), jonka täytäntöönpanolle säädetty määräaika päättyi 17.7.2001, on saatettu osaksi Itävallan oikeusjärjestystä vuonna 2001, eli pääasian tosiseikkojen tapahtumisen jälkeen, eikä sitä näin ollen voida soveltaa asiassa.

Kansallinen oikeus

6 AVRAGin 3 §:n, joka on otsikoitu "Yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovuttaminen toiselle työnantajalle", 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Kun yritys tai liike taikka liiketoiminnan osa luovutetaan toiselle yrittäjälle (liikkeen luovutus), viimeksi mainitusta tulee luovutetun osan palveluksessa olevien henkilöiden työnantaja ja hänelle siirtyvät kaikki luovutusajankohtana voimassa olleisiin työsuhteisiin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet."

Pääasia

7 Wien-Speisingin ortopedisen sairaalan toiminnasta vastaava laitos teki 2.11.1990 Sanrestin kanssa sopimuksen, jonka nojalla Sanrest otti kokonaan hoitaakseen sairaalan ruokailupalvelut ja vastatakseen aterioiden ja juomien tarjoamisesta potilaille ja henkilökunnalle sairaalassa. Erityisistä palveluista oli määrä suorittaa erillinen korvaus.

8 Ateriat oli sopimuksen mukaan valmistettava sairaalan tiloissa. Sanrestin velvoitteisiin kuului muun muassa ruokalistojen laatiminen, aterioiden hankkiminen, varastointi, valmistaminen ja annostelu sekä annosten kuljetus sairaalan eri osastoille, ei kuitenkaan niiden jakelu potilaille, aterioiden tarjoilu henkilöstöruokalassa, astioiden pesu ja käytettyjen tilojen siivous.

9 Sairaalan toiminnasta vastaava laitos antoi Sanrestin käyttöön tilat, veden, sähköenergian sekä tarvittavat irtaimet työvälineet ja muut laitteet. Sanrest oli vastuussa näille työvälineille ja laitteille mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

10 Lisäksi Sanrest vastasi sairaalassa sijaitsevan kahvilan toiminnasta.

11 Aina kesään 1998 asti Sanrest toimitti muille asiakkaille, kuten sairaalan välittömässä läheisyydessä sijaitsevalle St. Joseph -nimiselle lastentarhalle, aterioita, jotka oli valmistettu sairaalan keittiössä.

12 Vuoden 1998 keskivaiheilla sairaalan toiminnasta vastaavan laitoksen ja Sanrestin välillä syntyi erimielisyyksiä, jotka johtivat siihen, että Sanrest kieltäytyi suorittamasta sopimuksessa tarkoitettuja palveluja kahden kuukauden ajan. Tänä aikana Sodexho hoiti sairaalan ruokailupalvelut muista toimipaikoista käsin.

13 Sairaalan toiminnasta vastaava laitos irtisanoi Sanrestin kanssa tekemänsä sopimuksen 26.4.1999 päiväämällään kirjeellä noudattaen sopimuksessa vahvistettua kuuden kuukauden irtisanomisaikaa.

14 Sairaalan toiminnasta vastaava laitos ilmoitti 25.10.1999 päiväämällään kirjeellä Sanrestille, joka oli osallistunut tarjouksellaan uuteen tarjouskilpailuun, että sopimusta ei tehtäisi sen kanssa, koska sopimus oli tehty Sodexhon kanssa 16.11.1999 alkavaksi.

15 Sanrest katsoi, että kyse oli liikkeen luovutuksesta. Koska Sodexho oli kieltäytynyt ottamasta vastaan Sanrestin irtaimia työvälineitä, varastoja ja työntekijöitä, Sanrest oli poistanut varastojaan siten, ettei niitä olisi lainkaan jäljellä 15.11.1999 jälkeen. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy lisäksi ilmi, ettei Sodexho ollut saanut Sanrestiltä kustannuslaskelmia, ruokalistoja, asiakkaiden ruokavalioita, reseptejä eikä asiakaspalautetta koskevia muistioita.

16 Sairaalan ruokailupalvelujen lisäksi Sodexho otti vastattavakseen Sanrestin muista liiketoiminnoista myös St. Joseph -nimiselle lastentarhalle toimitettavat 6—10 ateriakokonaisuutta.

17 Sanrest irtisanoi työntekijöidensä työsopimukset 5.11.1999 päiväämällään kirjeellä 19.11.1999 alkaen.

18 Abler ym:t nostivat kanteen Arbeits- und Sozialgericht Wienissä Sodexhoa vastaan ja vaativat sitä toteamaan, että heidän työsuhteensa pysyivät voimassa suhteessa Sodexhoon liikkeen luovutusta koskevien AVRAGin säännösten nojalla.

19 Sodexho katsoi, ettei kyseessä ollut liikkeen luovutus, koska se oli kieltäytynyt ottamasta palvelukseensa yhtäkään Sanrestin työntekijöistä. Se totesi lisäksi, ettei yhtiöiden välillä ollut sopimussuhdetta.

20 Arbeits- und Sozialgericht hylkäsi ensimmäisenä oikeusasteena Ablerin ym:iden nostaman kanteen. Se totesi, että vaikka ratkaisevaa ei ollut sopimussuhteen puuttuminen Sanrestin ja Sodexhon väliltä vaan että yrityksen toiminnasta vastaava henkilö oli sopimuksen perusteella vaihtunut, kyse ei ollut pysyväksi tar-

koitetusta taloudellisen kokonaisuuden luovutuksesta. Tällaisella kokonaisuudella ymmärretään sen mukaan sellaista henkilöiden ja muiden tekijöiden muodostamaa organisoitua kokonaisuutta, jonka avulla voidaan harjoittaa omiin tavoitteisiin tähtäävää taloudellista toimintaa, mikä on AVRAGissa tarkoitetun liikkeen luovutuksen tunnusmerkki. Tämän tuomioistuimen mukaan riittävää ei ollut se, että Sanrestin ja Sodexhon suorittamat palvelut ovat samankaltaisia.

21 Arbeits- und Sozialgericht totesi, että Sodexho oli ottanut hoidettavakseen Sanrestin liiketoimista ainoastaan ruoan valmistamisen sairaalaa varten sen käyttöön annetuissa tiloissa. Se katsoi, että liikkeen luovutuksen tunnusmerkit eivät täyttyneet, koska ylempiä toimihenkilöitä, työn järjestelyä, reseptejä tai ruokavalioita koskevia ohjeita eikä edes asiakkaita ollut siirtynyt yritykseltä toiselle.

22 Oberlandesgericht Wien (Itävalta) omaksui valitusasteena vastakkaisen kannan. Se katsoi, että ratkaisevana ei ole pidettävä liiketoiminnan luovuttamisen muotoa vaan sitä, että toiminnan jatkamisesta vastaava henkilö oli vaihtunut.

23 Oberlandesgericht katsoi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella, että asiassa oli kyse liikkeen luovutuksesta, koska luovutuksen kohteena on ollut identiteettinsä säilyttänyt taloudellinen kokonaisuus, jonka tunnusmerkkeinä ovat kyseisen toiminnan harjoittaminen sekä sen käytettävissä olevat välineet ja tilat, jotka ovat toiminnan kannalta tarpeellisia. Henkilöstön siirtyminen on liikkeen luovutuksen seuraus eikä edellytys.

24 Sodexho teki Revision-valituksen Oberster Gerichtshofiin ja vetosi siihen, että sille ei ollut siirtynyt Sanrestiltä aineellisia tai aineettomia tuotantovälineitä, kuten varastoja, ruokalistoja, ruokavalioita, reseptejä, kustannuslaskelmia tai saatua asiakaspalautetta koskevia muistioita tai edes osaa Sanrestin henkilökunnasta.

25 Sodexhon mukaan se, että hankintasopimuksen uusi osapuoli ottaa käyttöönsä ainoastaan tilat ja välineet, ei merkitse sitä, että sille siirtyy sillä tavoin organisoitu työn suorittamisesta muodostuva kokonaisuus, jota liikkeen luovutus edellyttäisi.

26 Tämän vuoksi Oberster Gerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko kyseessä työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY 1 artiklassa tarkoitettu liiketoiminnan osan luovuttaminen silloin, kun sairaalan toiminnasta vastaava laitos, joka tähän asti on antanut laitosruokailuyrityksen tehtäväksi aterioiden ja juomien toimittamisen potilaille ja sairaalahenkilökunnalle hintaan, joka on laskettu periaatteella henkilölle toimitetut ateriat / vuorokausi, ja joka on antanut kyseisen yrityksen käyttöön tätä tarkoitusta varten veden ja sähköenergian sekä liiketilat (laitoskeittiön) ja tarpeelliset työvälineet, siirtää sopimuksen irtisanottuaan kyseiset tehtävät ja tähän asti ensiksi mainitun yrityksen käytössä olleet tuotantovälineet toiselle laitosruokailuyritykselle ilman, että viimeksi mainittu yritys ottaisi käyttöönsä ensiksi mainitun yrityksen tuotantovälineitä, kuten henkilöstöä, varastoja tai kustannuslaskelmiin, ruokalistoihin, ruokavalioihin, resepteihin tai saatuun asiakaspalautteeseen liittyviä asiakirjoja?"

Ennakkoratkaisukysymys

27 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymys koskee sitä, onko direktiivin 77/187/ETY 1 artiklaa tulkittava siten, että direktiiviä sovelletaan

tilanteessa, jossa toimeksiantaja on sopimusteitse antanut sairaalan ruokailupalvelujen hoidon ensin yhden yrittäjän vastattavaksi, irtisanoo sitten tämän sopimuksen ja tekee samoista palvelusuorituksista uuden sopimuksen toisen yrittäjän kanssa, kun tämä toinen yrittäjä käyttää olennaisia ensimmäisen yrittäjän aiemmin käyttämiä aineellisia tuotantovälineitä, jotka toimeksiantaja on antanut niiden käytettäväksi, ja kun toinen yrittäjä kieltäytyy ottamasta palvelukseensa ensimmäisen yrittäjän työntekijöitä.

28 Direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.

29 Direktiivin 77/187/ETY tavoitteena on jonkin tietyn taloudellisen kokonaisuuden työsuhteiden jatkuvuuden turvaaminen omistajanvaihdoksesta riippumatta. Harkittaessa sitä, onko kyseessä direktiivissä tarkoitettu liikkeen luovutus, ratkaisevaa on näin ollen, säilyttääkö kyseinen kokonaisuus, mistä osoituksena on erityisesti liiketoiminnan tosiasiallinen jatkaminen tai uudelleen aloittaminen (ks. mm. asia 24/85, Spijkers, tuomio 18.3.1986, Kok. 1986, s. 1119, 11 ja 12 kohta sekä asia C-13/95, Süzen, tuomio 11.3.1997, Kok. 1997, s. I-1259, 10 kohta).

30 Jotta direktiiviä 77/187/ETY voitaisiin soveltaa, luovutuksen pitää kuitenkin koskea taloudellista kokonaisuutta, joka on pysyvällä tavalla organisoitu ja jonka toiminta ei rajoitu määrätyn urakan suorittamiseen (ks. mm. asia C-48/94, Rygaard, tuomio 19.9.1995, Kok. 1995, s. I-2745, 20 kohta). Kokonaisuuden käsitteellä tarkoitetaan sellaista henkilöiden ja muiden tuotannontekijöiden muodostamaa organisoitua kokonaisuutta, jonka avulla voidaan harjoittaa omaan tavoitteeseensa tähtäävää taloudellista toimintaa (ks. mm. em. asia Süzen, tuomion 13 kohta).

31 Sodexho väittää, että koska se ei ole ottanut lainkaan Sanrestin henkilöstöä palvelukseensa, ei kyse voi olla direktiivissä 77/187/ETY tarkoitetusta identiteettinsä säilyttävän taloudellisen kokonaisuuden luovuttamisesta.

32 Sodexho perustaa väitteensä tuomioihin, joissa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että siltä osin kuin tietyillä työvoimavaltaisilla toimialoilla yhteisen toiminnan piirissä pysyvästi työskentelevien työntekijöiden ryhmä voi muodostaa taloudellisen kokonaisuuden. Se väittää, että tämän oikeuskäytännön mukaan tällainen kokonaisuus voi säilyttää identiteettinsä luovutuksen jälkeenkin, kun uusi työnantaja ei pelkästään tyydy jatkamaan kyseistä toimintaa vaan myös ottaa palvelukseensa sekä lukumääräisesti että pätevyyden osalta olennaisen osan siitä henkilökunnasta, jonka sen edeltäjä oli erityisesti osoittanut hoitamaan näitä työtehtäviä (ks. mm. em. asia Süzen, tuomion 21 kohta ja yhdistetyt asiat C-173/96 ja C-247/96, Hidalgo ym., tuomio 10.12.1998, Kok. 1998, s. I-8237, 32 kohta).

33 Sitä ratkaistaessa, ovatko pysyvällä tavalla organisoidun taloudellisen kokonaisuuden luovutukselle asetetut edellytykset täyttyneet, on otettava huomioon kaikki kyseessä olevaa liiketoimea kuvaavat tosiseikat ja erityisesti, millaisesta yrityksestä tai liikkeestä on kysymys, onko rakennuksia, irtaimistoa tai muuta sellaista aineellista liikeomaisuutta luovutettu, minkä arvoinen aineeton omaisuus on luovutushetkellä ollut, onko pääosa henkilöstöstä otettu uuden yrittäjän palvelukseen, onko asiakaskunta siirtynyt liiketoiminnan mukana sekä se, miten samankaltaista ennen luovutusta ja sen jälkeen harjoitettu liiketoiminta on ollut, ja vielä se, kuinka pitkän ajan tämä liiketoiminta mahdollisesti on ollut keskeytyneenä (ks. em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta ja em. asia Süzen, tuomion 14 kohta).

34 Nämä piirteet ovat kuitenkin ainoastaan osatekijöitä siinä kokonaisharkinnassa, joka asiassa on tarpeen, eikä niitä tämän vuoksi saa arvioida erillisinä (ks. erityisesti em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta ja em. asia Süzen, tuomion 14 kohta).

35 Kansallisen tuomioistuimen on kyseessä olevaa liiketoimea kuvaavia tosiseikkoja arvioidessaan otettava huomioon se, millaisesta yrityksestä tai liikkeestä on kysymys. Tämän vuoksi erilaisille direktiivissä tarkoitetun liikkeen luovutuksen tapahtumisen arviointiperusteille annettava painoarvo välttämättä vaihtelee sen mukaan, millaisesta liiketoiminnasta on kysymys, ja jopa kyseisessä yrityksessä, liikkeessä tai liiketoiminnan osassa käytettyjen tuotantomenetelmien tai toimintatapojen mukaan (ks. em. asia Süzen, tuomion 18 kohta ja em. asia Hidalgo ym., tuomion 31 kohta).

36 Laitosruokailun järjestämistä ei voida kuitenkaan pitää toimintana, joka perustuu olennaisilta osin työvoiman käyttöön, koska se edellyttää merkittäviä laitteita. Kuten komissio on todennut, esillä olevassa asiassa toiminnan kannalta välttämättömät aineelliset tuotantovälineet — tilat, vesi, sähköenergia sekä irtaimisto että laitteisto (muun muassa aterioiden valmistukseen tarvittavat kiinteät työvälineet ja pesukoneet) — ovat siirtyneet Sodexholle. Lisäksi pääasiassa kyseessä olevaa tilannetta luonnehtii eksplisiittinen ja olennainen velvollisuus aterioiden valmistamiseen sairaalan keittiössä eli aineellisten tuotantovälineiden käytön jatkamiseen. Sairaalan käytettäväksi antamien tilojen ja laitteiden siirtyminen, mikä on välttämätöntä aterioiden valmistamiseksi ja toimittamiseksi potilaille ja sairaalan henkilöstölle, riittää näin ollen täyttämään taloudellisen kokonaisuuden luovutuksen tunnusmerkit. Lisäksi on selvää, että valitulle uudelle sopimuspuolelle on siirtynyt olennainen osa sen edeltäjän asiakaskunnasta asiakkaiden sidonnaisuuden vuoksi.

37 Tästä seuraa, että se, että uusi yrittäjä ei ole ottanut palvelukseensa niin lukumääräisesti kuin pätevyydenkään osalta olennaista osaa työntekijöistä, jotka sen edeltäjä oli osoittanut samojen tehtävien suorittamiseen, ei riitä sulkemaan pois sitä, että kyseessä on direktiivissä 77/187/ETY tarkoitettu identiteettinsä säilyttävän taloudellisen kokonaisuuden luovutus laitosruokailupalvelujen alalla, jolla toiminta perustuu pääasiallisesti laitteisiin. Kuten Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio ovat todenneet, vastakkainen päättely olisi direktiivin 77/187/ETY päätavoitteen eli sen vastainen, että luovuttajan työntekijöiden työsopimukset pidetään voimassa luovutuksensaajan tahdon vastaisestikin.

38 Sodexho on lisäksi vedonnut siihen, että Sanrestin ja sen välillä ei ole sopimussuhdetta.

39 Kuten oikeuskäytännössä on useita kertoja todettu, direktiiviä 77/187/ETY voidaan soveltaa kaikissa mahdollisissa tapauksissa, joissa sopimuksen perusteella vaihtuu yrityksen toiminnasta vastaava luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka sitoutuu työnantajan velvollisuuksiin yrityksen työntekijöitä kohtaan. Niinpä direktiivin 77/187/ETY soveltamiseksi ei ole tarpeen, että luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä olisi välitön sopimussuhde, sillä luovutus voidaan tehdä kolmannen tahon, kuten omistajan tai vuokranantajan, välityksellä (ks. mm. yhdistetyt asiat C-171/94 ja C-172/94, Merckx ja Neuhuys, tuomio 7.3.1996, Kok. 1996, s. I-1253, 28—30 kohta; em. asia Süzen, tuomion 12 kohta ja asia C-51/00, Temco, tuomio 24.1.2002, Kok. 2002, s. I-969, 31 kohta).

40 Sodexho väittää lopuksi, että koska työtilat ja toiminnan harjoittamisen edellyttämät laitteet pysyvät sairaalan toiminnasta vastaavan laitoksen omistuksessa, ei voida katsoa, että pelkkä sopimuspuoleksi valitun tarjoajan vaihtuminen merkitsisi taloudellisen kokonaisuuden luovutusta.

41 Direktiivin 77/187/ETY 1 artiklan sanamuodosta käy ilmi, että tämän artiklan soveltamisala kattaa kaikki tapaukset, joissa yrityksen toiminnasta vastuussa oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö vaihtuu sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta, jolloin kyseinen henkilö sitoutuu työnantajan velvollisuuksiin yrityksessä työskentelevien palkattujen työntekijöiden suhteen, eikä merkitystä ole sillä, onko aineellisten tuotantovälineiden omistaja vaihtunut (asia 287/86, Ny Mølle Kro, tuomio 17.12.1987, Kok. 1987, s. 5465, 12 kohta; asia C-209/91, Watson Rask ja Christensen, tuomio 12.11.1992, Kok. 1992, s. I-5755, 15 kohta).

42 Se, etteivät uuden yrittäjän käyttöön ottamat aineelliset tuotantovälineet olleet sen edeltäjän omaisuutta vaan että toimeksiantaja oli antanut ne sen käytettäväksi, ei siis voi sulkea pois sitä, että kyse on direktiivissä 77/187/ETY tarkoitetusta liikkeen luovutuksesta.

43 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 77/187/ETY 1 artiklaa on tulkittava siten, että direktiiviä sovelletaan tilanteessa, jossa toimeksiantaja on sopimusteitse antanut sairaalan ruokailupalveluiden hoidon ensin yhden yrittäjän vastattavaksi, irtisanoo sitten tämän sopimuksen ja tekee samoista palvelusuorituksista uuden sopimuksen toisen yrittäjän kanssa, kun tämä toinen yrittäjä käyttää olennaisia ensimmäisen yrittäjän aiemmin käyttämiä aineellisia tuotantovälineitä, jotka toimeksiantaja on antanut niiden käytettäväksi, vaikka toinen yrittäjä olisikin ilmoittanut kieltäytyvänsä ottamasta palvelukseensa ensimmäisen yrittäjän työntekijöitä.

Oikeudenkäyntikulut

44 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Oberster Gerichtshofin 25.6.2001 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY 1 artiklaa on tulkittava siten, että direktiiviä sovelletaan tilanteessa, jossa toimeksiantaja on sopimusteitse antanut sairaalan ruokailupalvelujen hoidon ensin yhden yrittäjän vastattavaksi, irtisanoo sitten tämän sopimuksen ja tekee samoista palvelusuorituksista uuden sopimuksen toisen yrittäjän kanssa, kun tämä toinen yrittäjä käyttää olennaisia ensimmäisen yrittäjän aiemmin käyttämiä aineellisia tuotantovälineitä, jotka toimeksiantaja on antanut niiden käytettäväksi, vaikka toinen yrittäjä olisikin ilmoittanut kieltäytyvänsä ottamasta palvelukseensa ensimmäisen yrittäjän työntekijöitä.

Gulmann	**Cunha**	**Rodrigues**
Puissochet	Macken	Colneric

Julistettiin Luxemburgissa 20 päivänä marraskuuta 2003.

R. Grass	V. Skouris
kirjaaja	presidentti